

Vergaderjaar 2023–2024

21 501-28

Defensieraad

Nr. 267

BRIEF VAN DE MINISTER VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 juni 2024

Hierbij bied ik u het verslag aan van de informele Raad Buitenlandse Zaken (RBZ) Defensie van 28 mei 2024 te Brussel, de EDA *Steering Board* van 28 mei en het Schuman Forum van 29 mei 2024, waaraan ik heb deelgenomen.

1. Raad Buitenlandse Zaken

Militaire EU-steun aan Oekraïne

De militaire steun aan Oekraïne werd eerst besproken door de EU-lidstaten onderling, waarna ook de secretaris-generaal van de NAVO en de Minister van Defensie van Oekraïne zich bij de besprekingen aansloten. De Hoge Vertegenwoordiger (HV) onderstreepte de urgentie van het voortzetten van de militaire steun aan Oekraïne. Met name munitie en luchtverdediging zijn momenteel cruciaal. De HV stelde daarnaast dat het belangrijk is dat er op korte termijn verschillende Raadsbesluiten worden aangenomen voor de implementatie van het *Ukraine Assistance Fund* (UAF), inclusief het gebruik van de rente op bevroren Russische tegoeden om de steun aan Oekraïne te financieren. Ook benadrukte hij het onverminderde belang van de *European Union Military Assistance Mission* (EUMAM) Ukraine voor de training van Oekraïense militairen.

De Minister van Defensie van Oekraïne Umerov benadrukte het belang van luchtverdediging en de noodzaak om op korte termijn te beschikken over zowel luchtverdedigingssystemen als de hiervoor benodigde munitie. Hij bedankte de lidstaten die hieraan bijdragen, waaronder Nederland. Minister Umerov ging daarnaast in op het belang van de mogelijkheid tot het aanvallen van strategische doelen buiten Oekraïne, aangezien de meeste gevechten op dit moment dicht bij de grens plaatsvinden. De Minister sprak zich positief uit over het gebruik van bevroren Russische tegoeden voor de financiering van militaire steun aan Oekraïne. Hoewel de Oekraïense defensie-industrie gereed is om meer te

produceren, ontbreekt het aan de benodigde financiële middelen. Daarom verzocht de Oekraïense Minister om aanvullende financiering. De SG van de NAVO benadrukte de urgentie van steun aan Oekraïne. Daarbij deed hij een oproep tot het wegnemen van restricties voor het gebruik van wapens, onder andere voor doelen buiten Oekraïne. De SG benoemde dat bij het aanvallen van strategische doelen buiten Oekraïne sprake is van zelfverdediging, en dat dit geoorloofd is volgens het internationale recht.

In de bespreking was er onder de Ministers brede steun voor het voortzetten en intensiveren van de militaire EU-steun aan Oekraïne, zowel via de EU-trainingsmissie EUMAM als via EU-financiering van wapen- en munitieleveranties. Veel Ministers stelden dat het belangrijk is om snel een akkoord te bereiken op de implementatie van het *Ukraine Assistance Fund* (UAF) en riepen op tot het opheffen van de huidige blokkade door Hongarije. Daarnaast gaven veel lidstaten een toelichting op eigen initiatieven voor steun aan Oekraïne en deden een oproep aan andere lidstaten om mee te doen. Nederland kondigde aan het voortouw te nemen bij het leveren van een Patriot-systeem aan Oekraïne.

Defensie paraatheid

De HV lichtte de voortgang toe van de implementatie van de Europese Defensie-Industrie Strategie (EDIS) en benoemde daarbij het belang van voldoende financiering, zowel privaat als publiek. Eurocommissaris voor de Interne Markt Breton benadrukte de noodzaak voor de EU om meer, beter, gezamenlijk en binnen Europa te investeren. De Commissaris benoemde het belang van het Europees Defensie-Industrie Programma (EDIP). Specifiek noemde Breton het opschalen van de productiecapaciteit, gezamenlijke aanschaf en de introductie van een leveringszekerheidsregime.

Nederland heeft benadrukt dat een sterke defensie-industrie in de EU noodzakelijk is voor het voortzetten van onze steun aan Oekraïne en versterking van de nationale krijgsmachten in de EU. Daarvoor is het cruciaal dat de productiecapaciteit wordt opgeschaald, ook voor licentieproductie, en dat concurrentie in de toeleveringsketen wordt bevorderd. Ook heeft Nederland het belang van financiering onderstreept, waar de Europese Investeringsbank (EIB) een belangrijke rol in kan spelen evenals het FAST fonds gericht op financiering voor het MKB. Tot slot is het cruciaal om de Oekraïense defensie-industrie te integreren in de Europese defensie-industrie, omdat hiermee Oekraïne wordt geholpen en tegelijkertijd de Europese defensie-industrie wordt versterkt.

Veel lidstaten noemden het belang van betere toegang tot financiering voor de defensie-industrie en gaven aan uit te kijken naar het rapport van de Europese Commissie over financieringsmogelijkheden dat bij de volgende Europese Raad wordt gepresenteerd. Een aantal lidstaten sprak de voorkeur uit voor het verder onderzoeken van het verbreden van het mandaat van de EIB. Het belang van integratie van de Oekraïense defensie-industrie in de Europese defensie-industrie werd door meerdere lidstaten genoemd.

Actuele Zaken

De Hoge Vertegenwoordiger heeft een update gegeven over de militaire EU-operatie ASPIDES in de Rode Zee. De operationele doelstellingen van deze EU missie zijn het handhaven van de vrijheid van doorvaart en het bijdragen aan maritieme veiligheid. Operatie ASPIDES kan optreden in de gehele Rode Zee, de Golf van Aden en de Perzische Golf. Nederland heeft

aangekondigd, in samenwerking met andere lidstaten, het Force HQ voor ASPIDES te leveren vanaf midden juni tot augustus.

2. Ministeriële Steering Board EDA

De HV, tevens Hoofd van het Europees Defensie Agentschap (EDA), presenteerde de *Long Term Review* (LTR) waarin de vijf kerntaken van het Agentschap worden vastgelegd. Aan de drie bestaande kerntaken (het ondersteunen van de ontwikkeling van defensiecapaciteiten in samenwerking tussen lidstaten; het stimuleren van onderzoek en ontwikkeling op het vlak van defensie technologie; het optreden als spreekbuis voor defensie gemeenschap in bredere beleidsdomeinen van de Europese Commissie) worden twee nieuwe kerntaken toegevoegd: (1) het bundelen van de vraag voor gezamenlijke inkoop en (2) het vertegenwoordigen van de belangen van Ministeries van Defensie bij de ontwikkeling van civiel EU-beleid. Met de LTR versterkt het EDA haar positie als spin in het web op EU-niveau dat de lidstaten ondersteunt in de gehele capaciteitsontwikkelingscyclus. De HV benadrukte dat samenwerking met de NAVO essentieel is en dat Oekraïne steeds meer bij activiteiten betrokken moet worden. Het opzetten van een innovatiekantoor in Kiev is hierin een belangrijke stap.

De lidstaten stemden in met de LTR. Nederland verwelkomde de rol van het EDA op het gebied van gezamenlijke aanschaf, dit is essentieel om fragmentatie te verminderen en de mate van standaardisatie te vergroten. Het EDA kan ook een belangrijke rol spelen in het uitdragen van defensiebelangen op andere EU-beleidssterreinen. Een aantal Ministers stelde dat de lidstaten leidend moeten zijn in het identificeren van capaciteitsbehoeften en prioriteiten. Meerdere lidstaten onderstreepten het belang van goede samenwerking en coördinatie met de NAVO. Daarnaast deelde een aantal lidstaten interessante samenwerkingsmogelijkheden op basis van een inventarisatie door het EDA. Nederland benoemde dat onder andere *short and very short range air defence* (SHORAD), dronesystemen en *space-based intelligence/surveillance/reconnaissance* (ISR) van belang zijn.

3. Schuman Forum

Bij het tweede Schuman Forum (*Security and Defence Partnership Forum*) kwamen de Ministers van Defensie van de EU lidstaten en meer dan 50 partnerlanden en partnerorganisaties (o.a. de NAVO en de VN) in Brussel bijeen om gezamenlijk te spreken over het belang van wederzijds versterkende partnerschappen. Tijdens de openingsspeeches en in het eerste panel was er veel aandacht voor de situatie in Oekraïne, de Rode Zee, de Sahel en Gaza. Daarnaast werd gesproken over het nieuwe *Security and Defence Partnerships* initiatief van de EU, waarbij Moldavië en Noorwegen de eerste partnerlanden worden. Deze partnerschappen komen voort uit het Strategisch Kompas en zijn een instrument van de EU waarmee een nieuw «*Security and Defence*» equivalent wordt gecreëerd van politieke consultaties met derde landen. Het idee is dat alle relevante onderwerpen geïntegreerd en op reguliere basis worden besproken, in plaats van bijvoorbeeld een aparte cyber dialoog. Het gaat hierbij om zowel civiele als defensie onderwerpen, zoals hybride dreigingen, missies en operaties, non-proliferatie, «*defence initiatives*», maar ook economische veiligheid. Samen met de Ministers van Moldavië, Noorwegen en Nigeria sprak ik het forum toe over de meerwaarde van brede partnerschappen.

4. Overige zaken

Op 28 mei organiseerde denktank *Friends of Europe* het *Ukraine Security Forum*. Samen met de Minister van Defensie van Estland en het hoofd van het Oekraïense *Center for Civil Liberties* sprak ik in een panel over de veiligheidsimplicaties van de oorlog in Oekraïne. In het panel werd besproken dat het idee dat agressie loont zo veel mogelijk vermeden moet worden – anders zijn de mogelijke gevolgen in de Kaukasus, de Indo-Pacific, de Sahel en het Midden-Oosten niet te overzien. Ook werd gesproken over migratiestromen, de noodzakelijke verhoging van de nationale defensiebudgetten en de proliferatie van wapens. De hoofdboodschap is dat Europa alles op alles moet zetten om ervoor te zorgen dat Oekraïne niet verliest en dat vergt méér dan wat de lidstaten op dit moment doen.

Ten slotte maakt het kabinet van deze gelegenheid gebruik om uw Kamer te informeren over de inzet van twee Nederlandse experts in het *Cyber Rapid Response Team* (CRRT). Nederland is deelnemer in dit door Litouwen geleide EU *Permanent Structured Cooperation* (PESCO)-project voor snel inzetbare, multinationale cyberteams. Het CRRT is verzocht om ondersteuning te bieden aan een van de CRRT-leden voor de verkiezingen voor het Europees Parlement. Nederland heeft twee experts geleverd aan het team dat van 4 t/m 9 juni werd ingezet.

De Minister van Defensie,
K.H. Ollongren